UOT 338.45

AZƏRBAYCANIN MÜASİR SƏNAYE SİYASƏTİNİN ƏSAS İSTİQAMƏTLƏRİ

Yusif SÜLEYMANOV*

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 12 may 2025; çapa qəbul edilmişdir: 17 iyun 2025; online-da çap edilmişdir: 23 sentyabr 2025.

Received: 12th of May, 2025; accepted: 17th of June, 2025; published online: 23th of September, 2025.

Açar sözlər: *sənaye siyasəti, diversifikasiya, qeyri-neft sektoru, sənaye parkları, innovativ istehsal, rəqəmsal transformasiya*

Giriş

Müasir dövrdə iqtisadi inkişafın dayanıqlılığını və davamlılığını təmin etmək məqsədilə dövlətlər müxtəlif iqtisadi siyasət alətlərindən istifadə edirlər. Bu alətlər sırasında sənaye siyasəti xüsusi yer tutur. Azərbaycanın müstəqillik qazandıqdan sonrakı dövrdə iqtisadiyyatının əsas dayağını təşkil edən neft sektorundan asılılığın azaldılması və qeyri-neft sənayesinin inkişaf etdirilməsi strateji prioritetlərdən birinə çevrilmişdir. Son illərdə ölkədə həyata keçirilən sənaye siyasəti məhz bu istiqamətdə mühüm nəticələr vermiş, sənaye sektorunda struktur dəyişiklikləri, yeni istehsal sahələrinin yaradılması və innovasiyaların tətbiqi ilə müşayiət olunmuşdur.

Bu məqalədə Azərbaycanın müasir sənaye siyasətinin əsas istiqamətləri sistemli şəkildə təhlil olunur. Əsas diqqət sənayenin diversifikasiyası, qeyri-neft sektorunun inkişafı, sənaye parkları və məhəllələrinin təşkili, innovativ və yüksək texnologiyalı istehsal sahələrinin yaradılması, həmçinin rəqəmsal transformasiya proseslərinin sürətləndirilməsi kimi istiqamətlərə yönəldilmişdir. Eyni zamanda, sənaye siyasətinin həyata keçirilməsində qarşıya çıxan çətinliklər və onların həlli yolları da nəzərdən keçirilir. Məqalənin məqsədi Azərbaycanın müasir sənaye siyasətini kompleks şəkildə dəyərləndirmək, əldə olunmuş nəticələri təqdim etmək və gələcək inkişaf perspektivlərini müəyyənləşdirməkdən ibarətdir.

1. Azərbaycanın müstəqillik dövründə sənaye siyasətinin inkişafı

Azərbaycanın müstəqillik dövründə sənaye siyasətinin inkişafını bir neçə mərhələyə bölmək olar. 1991-1995-ci illəri əhatə edən ilkin mərhələdə postsovet makroiqtisadi böhranı və Ermənistanla müharibə şəraitində əsas diqqət mövcud sənaye potensialının qorunmasına yönəlmişdi. 1995-2005-ci illəri əhatə edən ikinci mərhələdə neft strategiyasının həyata keçirilməsi və ilk struktur islahatların aparılması baş vermişdir. 2005-2014-cü illəri əhatə edən üçüncü mərhələdə neft gəlirlərinin artması fonunda qeyri-neft sektorunun inkişafına dair ilk sistem xarakterli tədbirlər həyata keçirilmiş, regional

* *magistrant, Bakı Avrasiya Universiteti*
e-mail: syusif951@gmail.com
https://doi.org/10.30546/25194011.2025.14.4.098

sənaye mərkəzlərinin yaradılmasına başlanılmışdır.

2014-cü ildən başlayan və hazırda davam edən dördüncü mərhələdə isə qlobal neft qiymətlərinin kəskin azalmasının yaratdığı məcburiyyət və yeni çağırışlar kontekstində sənaye siyasətinin köklü transformasiyası baş vermişdir. Bu mərhələdə əsas diqqət innovasiya əsaslı sənaye strukturunun formalaşdırılmasına, rəqabətqabiliyyətli qeyri-neft məhsullarının istehsalına və ixracına, eləcə də dördüncü sənaye inqilabının tələblərinə uyğun olaraq rəqəmsal transformasiyanın həyata keçirilməsinə yönəlmişdir.

2. Sənayenin diversifikasiyası və qeyri-neft sektorunun inkişafı

Azərbaycanın müasir sənaye siyasətinin ən mühüm istiqamətlərindən biri iqtisadiyyatın neft-qaz sektorundan asılılığını azaltmaq məqsədilə sənayenin diversifikasiyası və qeyri-neft sektorunun inkişafıdır. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatlarına əsasən, 2015-2023-cü illər ərzində qeyri-neft sənayesinin ümumi daxili məhsulda payı 8.8%-dən 14.6%-ə qədər artmışdır. Bu dövrdə qeyri-neft sənayesi məhsullarının ixrac həcmi isə 2.9 dəfə artmışdır.

Sənayenin diversifikasiyası istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər arasında aşağıdakıları qeyd etmək olar:

- ✓ Yüksək əlavə dəyər yaradan emal sənayesi sahələrinin (kimya, neft-kimya, metallurgiya, maşınqayırma, elektrotexnika, elektronika, yüngül və yeyinti sənayesi) inkişafı;
- ✓ Regional sənaye potensialının aktivləşdirilməsi və ərazi üzrə tarazlı sənaye strukturunun formalaşdırılması;
- ✓ İxrac potensialı olan sənaye sahələrinin prioritetləşdirilməsi və ixracyönümlü istehsalın stimullaşdırılması;
- ✓ Sənaye müəssisələri üçün vergi və gömrük güzəştlərinin tətbiqi;
- ✓ Sənaye sahəsinə investisiyaların cəlb edilməsi üçün əlverişli biznes mühitinin yaradılması (6, s. 36).

Qeyri-neft sənayesinin inkişafında xüsusi əhəmiyyət kəsb edən sahələr sırasında kimya və neft-kimya sənayesi, metallurgiya, maşınqayırma, tikinti materiallarının istehsalı, qida sənayesi, yüngül sənaye, əczaçılıq və mebel istehsalını qeyd etmək olar. Məsələn, 2023-cü ildə qeyri-neft sektorunda kimya sənayesi 12.3%, metallurgiya 18.5%, tikinti materiallarının istehsalı 9.7%, qida sənayesi 7.9% artım nümayiş etdirmişdir.

Azərbaycan Respublikasının sənaye siyasətinin mühüm tərkib hissəsi sənayeləşmənin sürətləndirilməsi və sənaye istehsalının səmərəliliyinin artırılması məqsədilə sənaye parkları və sənaye məhəllələrinin yaradılmasıdır. Bu yanaşma sənaye istehsalının klasterləşməsinə, infrastruktur xərclərinin optimallaşdırılmasına və müəssisələr arasında sinerji effektinin yaranmasına imkan verir.

Sənaye məhəllələri isə daha çox kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyəti üçün yaradılmış infrastruktura malik zonalardır. Hazırda Azərbaycanda Hacıqabul, Masallı, Sabirabad və Şərur sənaye məhəllələri fəaliyyət göstərir. Bu məhəllələrdə mebel istehsalı, kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı, tikinti materiallarının istehsalı və digər sahələr üzrə müəssisələr cəmləşmişdir.

Müasir sənaye siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri də innovativ istehsal sahələrinin və yüksək texnologiyalar sektorunun inkişafıdır. Bu istiqamətdə həyata keçirilən tədbirlər sırasında yüksək texnologiyalı müəssisələrin yaradılması, innovasiya infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi, elmi-tədqiqat işlərinin sənaye ilə inteqrasiyasının gücləndirilməsi, innovasiyaların tətbiqinin stimullaşdırılması və insan kapitalının

inkişafı xüsusi yer tutur.

Hazırda Azərbaycanda informasiya-kommunikasiya texnologiyaları, alternativ və bərpa olunan enerji mənbələri, nanotexnologiyalar, biotexnologiyalar, elektron avadanlıqlar istehsalı və digər yüksək texnologiya sahələrinin inkişafına xüsusi önəm verilir. Məsələn, 2023-cü ildə ölkədə informasiya və rabitə sektorunda 7.8%, elektrik avadanlıqlarının istehsalında 15.2%, kompüter, elektron və optik məhsulların istehsalında isə 11.6% artım qeydə alınmışdır.

3. Rəqəmsal transformasiya və qeyri-neft sektorunun ixrac potensialının gücləndirilməsi

Müasir dövrdə Azərbaycanın sənaye siyasətinin əsas prioritetlərindən biri rəqəmsal transformasiyanın həyata keçirilməsi və dördüncü sənaye inqilabı texnologiyalarının tətbiqidir. Rəqəmsal transformasiya sənaye müəssisələrinin rəqabətqabiliyyətliliyinin artırılması, istehsal xərclərinin azaldılması və məhsuldarlığın yüksəldilməsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir (4, s. 24).

Sənaye sahəsində rəqəmsal transformasiyanın həyata keçirilməsi istiqamətində aşağıdakı tədbirlər görülür:

- ✓ Süni intellekt, böyük verilənlər (Big Data), Əşyaların İnterneti (IoT), bulud texnologiyaları və digər rəqəmsal texnologiyaların sənaye müəssisələrində tətbiqinin stimullaşdırılması;
- ✓ Rəqəmsal infrastrukturun genişləndirilməsi və təkmilləşdirilməsi;
- ✓ Sənaye müəssisələrinin avtomatlaşdırılması və robotlaşdırılması;
- ✓ Rəqəmsal bilik və bacarıqların inkişaf etdirilməsi üçün təhsil proqramlarının həyata keçirilməsi;
- ✓ Rəqəmsal transformasiya sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığın gücləndirilməsi.

Azərbaycan Respublikası Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin məlumatlarına əsasən, 2023-cü ildə ölkədə 150-dən çox sənaye müəssisəsində rəqəmsal transformasiya layihələri həyata keçirilmiş, 45 müəssisədə isə süni intellekt texnologiyaları tətbiq edilmişdir. Bu layihələr nəticəsində müəssisələrdə istehsal xərcləri orta hesabla 18%, enerji istehlakı 22%, zay məhsul istehsalı isə 35% azalmışdır.

Azərbaycanın müasir sənaye siyasətinin mühüm istiqamətlərindən biri qeyri-neft sektorunda ixrac potensialının artırılması və beynəlxalq bazarlara çıxışın genişləndirilməsidir. Bu məqsədlə "Made in Azerbaijan" brendinin təşviqi, ixracatçılara dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi, beynəlxalq standartlara uyğun məhsul istehsalının təmin edilməsi və xarici bazarlarda marketinq fəaliyyətinin təşkili istiqamətində kompleks tədbirlər həyata keçirilir. İxrac potensialının artırılması istiqamətində görülən əsas tədbirlər aşağıdakılardır:

- ✓ İxracyönümlü istehsalın stimullaşdırılması üçün vergi və gömrük güzəştlərinin tətbiqi;
- ✓ İxrac maliyyələşdirilməsi mexanizmlərinin tətbiqi (ixrac kreditləri, ixrac sığortası, ixrac zəmanətləri);
- ✓ Xarici bazarlarda ticarət evlərinin və nümayəndəliklərin yaradılması;
- ✓ Beynəlxalq sərgi və yarmarkalarda iştirakın dəstəklənməsi;
- ✓ İxracatçıların informasiya təminatının yaxşılaşdırılması və təlimlərinin keçirilməsi (5, s. 59).

Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin məlumatlarına əsasən, 2015-2023-cü illər ərzində qeyri-neft sektoru üzrə ixracın həcmi 2.1 milyard ABŞ dollarından

3.8 milyard ABŞ dollarına qədər artmışdır. Bu dövrdə ixrac edilən qeyri-neft məhsullarının çeşidi 1,200-dən 3,500-ə qədər, ixrac bazarlarının sayı isə 96-dan 132-yə qədər artmışdır.

Azərbaycan Respublikasında sənaye siyasətinin həyata keçirilməsində bir sıra dövlət qurumları iştirak edir. Bunların sırasında İqtisadiyyat Nazirliyi, Sənaye və Energetika Nazirliyi, Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi (KOBİA), Azərbaycanda İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Fondu (AZPROMO), İnnovasiyalar Agentliyi və digər qurumlar xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Azərbaycanın sənaye siyasətinin həyata keçirilməsində vergi və gömrük güzəştləri mühüm stimullaşdırıcı mexanizm rolunu oynayır. Bu güzəştlər sənaye müəssisələrinin yaradılması və inkişafı, innovativ istehsalın təşviqi, ixracın stimullaşdırılması və investisiyaların cəlb edilməsi üçün əlverişli şərait yaradır.

Azərbaycanın sənaye siyasətinin həyata keçirilməsində maliyyə dəstəyi mexanizmləri mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu mexanizmlər sənaye müəssisələrinin yaradılması və modernizasiyası üçün zəruri investisiyaların cəlb edilməsinə, innovativ layihələrin maliyyələşdirilməsinə və ixrac əməliyyatlarının dəstəklənməsinə xidmət edir. Əsas maliyyə dəstəyi mexanizmlərinə aşağıdakılar aid edilir:

- ✓ Sahibkarlığın İnkişafı Fondu vasitəsilə güzəştli kreditlərin verilməsi;
- ✓ İnnovasiyalar Agentliyi tərəfindən innovativ layihələrin qrant şəklində maliyyələşdirilməsi;
- ✓ Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti tərəfindən strateji sənaye layihələrində iştirak;
- ✓ Azərbaycan İxrac və İnvestisiya Agentliyi (AZPROMO) tərəfindən ixrac əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi;
- ✓ Beynəlxalq maliyyə qurumları ilə birgə maliyyələşdirmə layihələrinin həyata keçirilməsi (8, s. 47).

2021-2023-cü illər ərzində Sahibkarlığın İnkişafı Fondu tərəfindən sənaye sahəsində 1,500-dən çox layihəyə 650 milyon manat həcmində güzəştli kredit verilmişdir. Bu kreditlər hesabına yeni sənaye müəssisələri yaradılmış, mövcud müəssisələrin istehsal gücü artırılmış və 12 mindən çox yeni iş yeri açılmışdır.

Son illər ərzində Azərbaycanın sənaye sektorunda əhəmiyyətli inkişaf dinamikası müşahidə olunmuşdur. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatlarına əsasən, 2015-2023-cü illər ərzində sənaye istehsalının həcmi 1.4 dəfə, qeyri-neft sənayesinin həcmi isə 2.2 dəfə artmışdır. Bu dövrdə sənaye məhsulunun ümumi həcmində qeyri-neft sektorunun payı 22.9%-dən 33.5%-ə qədər yüksəlmişdir ki, bu da diversifikasiya siyasətinin müsbət nəticələrini göstərir (2, s. 93).

Sənaye istehsalının strukturunda da əhəmiyyətli dəyişikliklər baş vermişdir. Emal sənayesinin payı 2015-ci ildəki 24.7%-dən 2023-cü ildə 31.2%-ə, elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı sahəsinin payı 5.1%-dən 6.8%-ə, su təchizatı, tullantıların təmizlənməsi və emalı sahəsinin payı isə 1.2%-dən 1.7%-ə qədər artmışdır (2, s. 97).

Sənaye sektoruna investisiyaların cəlb edilməsi və yeni istehsal sahələrinin yaradılması Azərbaycanın sənaye siyasətinin əsas nəticələrindən biridir. 2015-2023-cü illər ərzində sənaye sektoruna 45 milyard manatdan çox investisiya yönəldilmiş, bu investisiyaların 38%-i qeyri-neft sənaye sahələrinə qoyulmuşdur. Bu dövrdə 380-dən çox yeni sənaye müəssisəsi istifadəyə verilmişdir ki, bunların da 65%-i regionlarda yerləşir.

Yeni istehsal sahələrinin yaradılması nəticəsində Azərbaycanın sənaye potensialı

əhəmiyyətli dərəcədə genişlənmişdir. Son illər ərzində polad borular, elektrik avadanlıqları, məişət texnikası, tikinti materialları, kənd təsərrüfatı texnikası, avtomobil hissələri, tekstil məhsulları, əczaçılıq məhsulları və digər sənaye məhsullarının istehsalı sahəsində yeni müəssisələr fəaliyyətə başlamışdır (10, s. 129).

Azərbaycanın sənaye siyasətinin mühüm nəticələrindən biri qeyri-neft sənaye məhsullarının ixracının artması və beynəlxalq bazarlarda rəqabətqabiliyyətliliyinin yüksəlməsidir. Dövlət Gömrük Komitəsinin məlumatlarına əsasən, 2015-2023-cü illər ərzində qeyri-neft sənaye məhsullarının ixracı 2.9 dəfə artmışdır. Bu dövrdə ixrac edilən qeyri-neft sənaye məhsullarının çeşidi və coğrafiyası əhəmiyyətli dərəcədə genişlənmişdir.

Beynəlxalq İqtisadi Forum tərəfindən hazırlanan Qlobal Rəqabətqabiliyyətlilik İndeksində Azərbaycanın mövqeyi son illər ərzində yaxşılaşmışdır. 2019-cu ildə bu indeksdə Azərbaycan sənaye innovasiyaları üzrə 13 pillə irəliləyərək 58-ci yerə çıxmışdır. Bu, sənaye sahəsində aparılan islahatların və həyata keçirilən siyasətin müsbət nəticələrini göstərir. Azərbaycanın sənaye sektorunda mövcud olan əsas problemlərdən biri bir sıra sahələrdə texnoloji gerilik və innovasiya potensialının məhdudluğudur. Baxmayaraq ki, son illər ərzində bu istiqamətdə əhəmiyyətli irəliləyişlər əldə edilmişdir, hələ də sənaye müəssisələrinin texnoloji modernizasiyası, innovativ həllərin tətbiqi və elmi-tədqiqat işləri ilə istehsalın inteqrasiyası sahəsində problemlər mövcuddur. Texnoloji gerilik və innovasiya potensialının məhdudluğu problemi aşağıdakı amillərlə bağlıdır:

- ✓ Elmi-tədqiqat və təcrübi-konstruktor işlərinə ayrılan vəsaitlərin azlığı (ÜDM-in 0.2%-i) və özəl sektorun bu sahədə zəif iştirakı;
- ✓ İnnovativ startapların inkişafı üçün vençur kapitalının çatışmazlığı;
- ✓ Yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin, xüsusilə də mühəndis-texniki işçilərin sayının azlığı;
- ✓ İntellektual mülkiyyət hüquqlarının qorunması mexanizmlərinin qeyri-təkmil olması;
- ✓ Sənaye və elm müəssisələri arasında əlaqələrin zəif olması (7, 89).

Azərbaycanın sənaye siyasətinin həyata keçirilməsində qarşıya çıxan digər bir problem maliyyə resurslarının çatışmazlığı və investisiya mühitinin təkmilləşdirilməsi zərurətidir. Xüsusilə kiçik və orta sənaye müəssisələrinin maliyyə resurslarına çıxışının məhdudluğu onların inkişafını və rəqabətqabiliyyətliliyini məhdudlaşdırır.

Sənaye sektorunun inkişafında infrastruktur məhdudiyyətləri və logistika problemləri də əhəmiyyətli rol oynayır. Bu problemlər xüsusilə regionlarda yerləşən sənaye müəssisələrinin fəaliyyətinə mənfi təsir göstərməklə yanaşı, yeni istehsal sahələrinin yaradılmasını və ixrac potensialının artırılmasını məhdudlaşdırır (5, s.68).

Nəzərə alınmalıdır ki, hazırda infrastruktur və logistika sahəsində mövcud problemlər aşağıdakılardır:

- ✓ Enerji təchizatının keyfiyyətinin qeyri-sabitliyi və enerji daşıyıcılarının qiymətlərinin artımı;
- ✓ Nəqliyyat infrastrukturunun, xüsusilə də dəmir yolu və dəniz limanı infrastrukturunun qeyri-təkmil olması;
- ✓ Logistika xidmətlərinin yüksək qiyməti və aşağı keyfiyyəti;
- ✓ Regionlarda sənaye zonalarının yaradılması üçün kommunal infrastrukturun çatışmazlığı;
- ✓ Rəqəmsal infrastrukturun inkişaf səviyyəsinin qeyri-bərabərliyi (10, s. 127).

"Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər" sənədi ölkənin

gələcək inkişafı üçün strateji hədəfləri müəyyənləşdirir ki, bu çərçivədə sənaye sektorunun inkişafı da mühüm yer tutur. Sənəddə rəqabətqabiliyyətli iqtisadiyyatın qurulması, innovativ inkişafa əsaslanan cəmiyyətin formalaşdırılması və təmiz ətraf mühitin təmin edilməsi prioritetləri altında sənaye siyasətinin də təkmilləşdirilməsi nəzərdə tutulur.

Aşağıdakılar "Azərbaycan 2030" çərçivəsində sənaye inkişafının əsas prioritetləri kimi müəyyən edilmişdir:

- ✓ Sənayenin klaster əsaslı inkişafının təmin edilməsi və dəyər zəncirlərinin formalaşdırılması;
- ✓ Yüksək əlavə dəyər yaradan emal sənayesi sahələrinin inkişafının sürətləndirilməsi;
- ✓ Sənaye sahəsində innovasiya fəaliyyətinin genişləndirilməsi və texnoloji transferin stimullaşdırılması;
- ✓ Yaşıl iqtisadiyyat və dairəvi istehsal prinsiplərinin tətbiqi;
- ✓ Rəqəmsal transformasiyanın sürətləndirilməsi və Sənaye 4.0 texnologiyalarının geniş tətbiqi (7, s. 94).

Azərbaycanın sənaye siyasətinin təkmilləşdirilməsinin mühüm istiqamətlərindən biri beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi və tətbiqi, eləcə də qlobal dəyər zəncirlərində istirakın genişləndirilməsidir. Bunun ölkənin sənaye potensialının beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmasına və ixrac imkanlarının genişləndirilməsinə imkan verəcəyi gözlənilir.

Azərbaycanın sənaye siyasətinin təkmilləşdirilməsinin mühüm istiqamətlərindən biri də 44 günlük Vətən müharibəsi nəticəsində işğaldan azad edilmiş ərazilərdə sənaye potensialının bərpası və inkişafıdır. Bu ərazilərdə zəngin təbii resursların, xüsusilə də faydalı qazıntı yataqlarının, su ehtiyatlarının və kənd təsərrüfatı üçün əlverişli torpaqların mövcudluğu sənaye sektorunun inkişafı üçün əlverişli şərait yaradır (6, s. 34).

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə sənaye potensialının bərpası və inkişafı istiqamətində aşağıdakı tədbirlərin görülməsi planlaşdırılır:

- ✓ Ağdam, Cəbrayıl və Zəngilan sənaye parklarının yaradılması və inkişafı;
- ✓ Dağ-mədən sənayesinin, metallurgiya, tikinti materialları istehsalı, qida sənayesi və digər sahələrin inkişafı;
- ✓ "Yaşıl enerji" zonasının yaradılması və alternativ enerji mənbələri əsasında sənaye istehsalının təşkili;
- ✓ "Ağıllı şəhər" və "ağıllı kənd" konsepsiyasına uyğun olaraq müasir sənaye infrastrukturunun yaradılması;
- ✓ İnnovativ istehsal sahələrinin formalaşdırılması və yüksək texnologiyaların tətbiqi (5, s. 63).

Azərbaycanın müasir sənaye siyasətinin əsas istiqamətlərinin təhlili göstərir ki, son illər ərzində bu sahədə əhəmiyyətli dəyişikliklər baş vermiş və müsbət nəticələr əldə edilmişdir. Ölkə iqtisadiyyatının diversifikasiyası, qeyri-neft sektorunun inkişafı, innovativ istehsalın təşviqi, rəqəmsal transformasiyanın həyata keçirilməsi və ixrac potensialının artırılması istiqamətində kompleks tədbirlər görülmüşdür. Bu siyasətin nəticəsi olaraq sənaye istehsalının strukturunda qeyri-neft sektorunun payı artmış, yeni istehsal sahələri yaradılmış, emal sənayesi inkişaf etmiş və ixrac potensialı genişlənmişdir. Sənaye parkları və sənaye məhəllələrinin yaradılması müəssisələrin klasterləşməsinə və infrastruktur xərclərinin optimallaşdırılmasına imkan vermişdir. Texnoloji modernizasiya və innovasiyaların tətbiqi nəticəsində sənaye müəssisələrinin rəqabətqabiliyyətliliyi yüksəlmişdir. Bununla belə, Azərbaycanın sənaye siyasətinin

həyata keçirilməsi prosesində bir sıra problemlər və çağırışlar da mövcuddur. Bunların sırasında texnoloji gerilik və innovasiya potensialının məhdudluğu, maliyyə resurslarının çatışmazlığı, infrastruktur məhdudiyyətləri və logistika problemlərini qeyd etmək olar. Bu problemlərin həlli üçün kompleks tədbirlərin görülməsi, beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi və tətbiqi, eləcə də sənaye siyasətinin təkmilləşdirilməsi zəruridir.

Nəticə

Yekunlaşdıraraq qeyd etmək olar ki, Azərbaycanın müasir sənaye siyasətinin əsas istiqamətləri ölkənin uzunmüddətli inkişaf hədəflərinə, qlobal iqtisadi çağırışlara və milli maraqlara uyğun olaraq formalaşdırılmışdır. Bu siyasətin səmərəli həyata keçirilməsi Azərbaycanın iqtisadi potensialının güclənməsinə, rəqabətqabiliyyətli sənaye sektorunun formalaşmasına və əhalinin rifah halının yüksəlməsinə töhfə verəcəkdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Abbasov Ə. Azərbaycanda sənaye müəssisələrinin maliyyə resurslarına çıxış imkanları: problemlər və perspektivlər // İqtisadiyyat və İdarəetmə, 2023, 25(2), s. 45-62.
2. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Azərbaycanın sənayesi: statistik məcmuə. 2021, 14(1), s. 252-255. (https://aak.gov.az/upload/dissertasion/iqtisad_elmleri/141Avtoreferat.azrbaycan07102021.pdf)
3. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 2 fevral tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər". 2021, 21(2), s. 40-42. (https://files.preslib.az/projects/regions/r4/a3_3.pdf).
4. Azərbaycan Respublikası Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi. (2023). Rəqəmsal transformasiya: 2022-ci il üzrə hesabat. 2022, 22(1), s. 47-52. (https://www.researchgate.net/publication/379653991_AZRBAYCANDA_RQMSAL_TRANSFORMASIYA_-2023_Bulleten).
5. Əliyeva N. Azərbaycan sənayesində rəqəmsal transformasiya prosesləri: nailiyyətlər və çağırışlar // Rəqəmsal İqtisadiyyat və İnnovasiyalar, 2023, 7(1), s. 55-74.
6. İbrahimov F. Azərbaycanda sənaye sektorunun diversifikasiyası: nailiyyətlər və prespektivlər // İqtisadiyyat və İdarəetmə, 2022, 24(1), s. 28-45.
7. Qasımov M. Azərbaycanda sənaye müəssisələrinin innovasiya fəaliyyətinin təhlili // İqtisadi və Sosial İnkişaf Jurnalı, 2022, 4(1), s. 85-102.
8. Qasımova L. Azərbaycanda sənaye siyasətinin institusional mexanizmləri. Bakı: İqtisad Universiteti Nəşriyyatı, 2021, 147 s.
9. Quliyev E. Azərbaycanda innovativ sənayenin inkişaf perspektivləri // İnnovasiya və Texnologiyalar Jurnalı, 2022, 3(2), s. 45-62.
10. Quliyev F. Azərbaycanda yeni sənaye sahələrinin yaradılması və inkişafı tendensiyaları // Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Elmi Xəbərləri, 2023, 11(1), s. 122-138.

Резюме

Юсиф Сулейманов

Основные направления современной промышленной политики азербайджана

Современная промышленная политика Азербайджана направлена на диверсификацию экономики страны и снижение зависимости от нефтегазового сектора. Реформы, проводимые в

рамках этой политики, создают основу для более устойчивого, конкурентоспособного и инновационного развития экономики. Диверсификация экономики является основным принципом современной промышленной политики. Особое внимание уделяется развитию ненефтяного сектора с целью уменьшения зависимости от нефти и газа.

Инновации и технологическое развитие являются важными компонентами промышленной политики Азербайджана. Приоритетными направлениями определены создание высокотехнологичных отраслей промышленности и внедрение инноваций в существующие отрасли. В этом контексте особое значение придается развитию таких сфер, как информационные технологии, нанотехнологии и биотехнологии.

Поддержка малого и среднего предпринимательства является одним из ключевых направлений промышленной политики. Для расширения деятельности субъектов МСП в промышленности созданы механизмы финансовой и институциональной поддержки. Эта поддержка осуществляется в форме кредитов, субсидий, налоговых льгот и технической помощи.

Процессы цифровой трансформации ускоряются на промышленных предприятиях. Внедрение концепции «Промышленность 4.0» способствует автоматизации производственных процессов, использованию решений на основе искусственного интеллекта и робототехники. Это способствует повышению производительности и улучшению качества продукции.

Улучшение бизнес-среды направлено на повышение инвестиционной привлекательности и создание благоприятных условий в промышленном секторе. Все эти направления составляют единую стратегию современной промышленной политики Азербайджана и нацелены на обеспечение устойчивого развития экономики страны.

В представленной научной статье анализируются основные направления современной промышленной политики Азербайджана. В исследовании рассматриваются стратегии промышленной диверсификации, осуществляемые для снижения зависимости от нефтегазового сектора, направления развития ненефтяного сектора экономики, создание промышленных парков, организация инновационного производства и формирование цифровой экономики. В статье также обсуждаются перспективы совершенствования промышленной политики и предстоящие вызовы в рамках «Азербайджан 2030: Национальные приоритеты социально-экономического развития». Основная цель – системный анализ основных направлений современной промышленной политики Азербайджана, оценка достигнутых результатов и определение перспектив. В исследовании также рассматриваются возможности адаптации промышленной политики страны в контексте глобальных экономических изменений и применения международного опыта.

Ключевые слова: *промышленная политика, диверсификация, ненефтяной сектор, индустриальные парки, инновационное производство, цифровая трансформация*

Summary

Yusif Suleymanov

Main Directions of Azerbaijan's Modern İndustrial Policy

Azerbaijan’s modern industrial policy aims to diversify the national economy and reduce dependence on the oil and gas sector. The reforms carried out within this policy framework lay the foundation for more sustainable, competitive, and innovative economic development. Economic diversification is the core principle of the current industrial strategy. Special attention is given to the development of the non-oil sector to decrease reliance on oil and gas.

Innovation and technological advancement are key components of Azerbaijan’s industrial policy. Establishing high-tech industrial sectors and introducing innovations in existing industries have been defined as priority directions. In this context, the development of fields such as information technologies, nanotechnologies, and biotechnologies is of particular importance.

Supporting small and medium-sized enterprises (SMEs) is one of the crucial directions of industrial policy. Financial and institutional support mechanisms have been established to expand SME activity in the industrial sector. This support is provided in the form of loans, subsidies, tax incentives, and technical assistance.

Digital transformation processes are being accelerated in industrial enterprises. The implementation of the "Industry 4.0" concept leads to the automation of production processes and the use of artificial intelligence and robotics solutions. These developments contribute to increased productivity and improved product quality.

Improving the business environment aims to enhance investment attractiveness and create favorable conditions in the industrial sector. All these directions form a unified strategy of Azerbaijan’s

modern industrial policy and are aimed at ensuring the sustainable development of the national economy.

The presented scientific article analyzes the main directions of Azerbaijan's modern industrial policy. The study explores the strategies of industrial diversification undertaken to reduce dependence on the oil and gas sector, the development of the non-oil economy, the establishment of industrial parks, the organization of innovative production, and the formation of the digital economy. The article also discusses the prospects for improving industrial policy and the upcoming challenges within the framework of "Azerbaijan 2030: National Priorities for Socio-Economic Development." The main goal is to systematically analyze the core directions of Azerbaijan's current industrial policy, evaluate the results achieved, and define future prospects. The study also focuses on the country's capacity to adapt its industrial policy in the context of global economic changes and the application of international experience.

Key words: *industrial policy, diversification, non-oil sector, industrial parks, innovative production, digital transformation*

Redaksiya heyətinin üzvü i.e.d., prof. Məmmədov Elşad Yaqub oğlunun rəyi əsasında çapa məsləhət görülmüşdür.